

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

Hani Haidouga

ХАЙДУРА ХАНІ МОХАММАД

УДК 351:378(338:354)

**ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
ДОСЛІДНИЦЬКОГО СЕКТОРА ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ**

Спеціальність 08.00.03 – економіка та управління
національним господарством

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Кропивницький – 2018

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Центральнотехнічному національному технічному університеті Міністерства освіти і науки України (м. Кропивницький).

Науковий керівник –

доктор економічних наук, професор
Левченко Олександр Миколайович,
Центральнотехнічний національний
технічний університет Міністерства освіти
і науки України, м. Кропивницький,
проректор з наукової роботи.

Офіційні опоненти:

доктор економічних наук, професор
Ушенко Наталя Валентинівна,
Національний авіаційний університет
Міністерства освіти і науки України,
м. Київ, професор кафедри економіки та
бізнес-технологій;

кандидат економічних наук
Карзун Ірина Григорівна,
головний спеціаліст відділу розвитку
науково-технічної інфраструктури
департаменту науково-технічного розвитку
Міністерства освіти і науки України,
м. Київ.

Захист відбудеться “12” липня 2018 р. о 12-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 23.073.03 Центральнотехнічного національного технічного університету за адресою: 25006, м. Кропивницький, проспект Університетський, 8, зал засідань вченої ради.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Центральнотехнічного національного технічного університету за адресою: 25006, м. Кропивницький, проспект Університетський, 8.

Автореферат розіслано “11” червня 2018 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О.А. Магопєць

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В умовах зміни парадигми інноваційної архітекτονіки, переходу національних економік від індустріально-ринкової до інформаційно-мережевої моделі розвитку інноваційних екосистем, рівень їх конкурентоспроможності значною мірою визначається якістю та інноваційністю послуг соціального сектору економіки, який у значній мірі проявляється у сфері діяльності дослідницького сектору закладів вищої освіти (ЗВО). Необхідність становлення інноваційної моделі розвитку сучасної економіки обумовлює важливість дослідження проблем удосконалення державного регулювання участі дослідницького сектору ЗВО у формуванні інноваційної моделі економіки за умов децентралізації управління та одночасного прискорення тенденцій глобалізації й інтеграції. Державне регулювання дослідницького сектору ЗВО у складі національної інноваційної системи повинне не лише ув'язати в єдиний безперервний процес взаємодію акторів “дослідницької спіралі”, але й забезпечити ефективне урядування сфер продукування інновацій, їх використання у діяльності ЗВО, комерціалізації у реальному секторі економіки, отримання мультиплікативних ефектів за рахунок гібридизації варіантів співпраці з розширенням загалу стейкхолдерів, залучення альтернативних потоків ресурсів інноваційного розвитку, які перебувають у їхньому розпорядженні.

Сучасні соціально-економічні перетворення в Україні докорінним чином змінили управлінські підходи до становлення моделі державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектору ЗВО. Позитивними моментами є можливість перетворення традиційних ЗВО у дослідницькі університети, поступова децентралізація та можливість багатоканального впливу центральних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, бізнес-структур, міжнародних організацій на процеси організації науково-дослідних та науково-технічних (експериментальних) розробок, суттєве розширення фінансового базису здійснення науково-дослідницьких та дослідно-конструкторських робіт, паттернів бюджетного забезпечення процесів наукової (науково-технічної) діяльності підрозділів дослідницького сектору ЗВО. Проте невирішеними залишаються низка проблем щодо державного регулювання діяльності дослідницького сектору ЗВО як цілісної системи та їх інноваційного розвитку відповідно до потреб імплементації стандартів функціонування єдиного європейського освітнього та дослідницького просторів у рамках асоціації України з Європейським Союзом.

Грунтовні дослідження сутності інновацій та інноваційного розвитку, у тому числі, дослідницького сектору ЗВО, містяться у працях українських учених В. Александрової, О. Амоші, Л. Антонюк, Ю. Бажала, М. Войнаренка, А. Гальчинського, В. Геєця, О. Дація, М. Єрмошенка, І. Каленюк, А. Касич, Е. Лібанової, О. Левченка, Б. Маліцького, Ю. Макогона, О. Поповича, В. Семиноженка, Н. Ушенко, Л. Федулової та ін. Особливості інноваційного розвитку дослідницької діяльності закладів вищої освіти розглядаються в роботах зарубіжних вчених П. Друкера, Дж. Еванса, С. Кузнеця, Г. Менша,

Е. Роджерса, Б. Твісса. Окремим аспектам означеної проблеми присвячено науковий доробок Д. Плинокоса, І. Карзун, А. Музиченка, М. Семикіної, О. Ткачук, Л. Червінської, Н. Шалімової тощо.

Віддаючи належне науковим здобуткам з досліджуваної проблематики, слід наголосити, що державне регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора закладів вищої освіти є процесом суперечливим, складним, неоднозначним та в методичному плані недостатньо розробленим. Високий рівень динаміки глобалізаційних і трансформаційних процесів в економіці України, стратегічне орієнтування на європейські стандарти розвитку покладаються в основу теоретико-методичного осмислення та обумовлюють необхідність вироблення ефективних форм та методів державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора закладів вищої освіти. Саме цим зумовлено вибір теми, мети та завдань, структури викладу результатів дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано у відповідності до плану наукових досліджень Центральноукраїнського національного технічного університету, зокрема у межах науково-дослідних тем: “Удосконалення механізму державного регулювання зайнятості населення в інноваційному секторі економіки” (номер державної реєстрації 0113U003622, 2013 р.), де автором досліджено теоретичні засади державного регулювання процесу розвитку дослідницького потенціалу працівників наукових підрозділів, трансферу знань як чинника інноваційного розвитку дослідницького сектора закладів вищої освіти; “Організаційно-економічний механізм забезпечення конкурентоспроможності випускників вищих навчальних закладів на ринку кваліфікованої праці” (номер державної реєстрації 0113U003434, 2013 р.), під час виконання якої було здійснено кількісне оцінювання інтегрального індексу інноваційного розвитку дослідницького сектора закладів вищої освіти на регіональному рівні; “Удосконалення підходів до державного регулювання підвищення продуктивності праці та організації професійного розвитку працівників в Україні” (номер державної реєстрації 0114U000801, 2014 р.), у якій автором сформульовано стратегічні напрями інноваційного розвитку дослідницького сектора закладів вищої освіти в Україні.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є поглиблення теоретико-методичних положень та розробка науково-практичних рекомендацій щодо вдосконалення державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора закладів вищої освіти України.

Для досягнення мети дослідження поставлено і вирішено такі завдання:

- узагальнити теоретичні підходи щодо трактування поняття дослідницького сектора ЗВО та його інноваційного розвитку;
- визначити особливості форм і моделей державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО;
- провести аналіз результативності державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО на міжнародному, макро- та мезоекономічному рівнях;

- запропонувати стратегічні напрями державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО в Україні;
- обґрунтувати організаційно-економічні засади вдосконалення політики державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО;
- визначити шляхи модернізації організаційно-економічних засад державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО в Україні;
- розробити систему показників моніторингу рівня ефективності державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО в умовах інтеграційних процесів.

Об'єктом дослідження є процес державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО в Україні.

Предметом дослідження є теоретико-методичні положення та практичні аспекти вдосконалення державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО в Україні.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є діалектичні методи пізнання, теоретичні положення функціонування мережевої економіки знань та методичні засади державного регулювання її дослідницького сектору в контексті інноваційного розвитку національної економіки. У процесі дослідження використано наукові методи: аналізу, синтезу, наукової абстракції – з метою уточнення базових економічних категорій дослідження (п. 1.1); логічного узагальнення та класифікації – у ході вивчення засобів державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО, особливостей функціонування національних моделей (пп. 1.2, 1.3); порівняльного і статистичного аналізу, кореляційно-регресійного аналізу, індексний метод і метод групування – з метою проведення компаративного аналізу інтернаціонального досвіду державного регулювання інноваційного розвитку, стану та тенденцій інноваційного розвитку вітчизняного дослідницького сектора ЗВО (пп. 2.1, 2.2); інтегрального оцінювання – задля визначення індексу інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО на регіональному рівні (п. 2.3); системно-структурного аналізу – під час розробки стратегічних напрямів інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО (п. 3.1); індукції та дедукції, експертних оцінок, креативного komponування, абдукції – з метою розробки механізму інноваційного регулювання дослідницького сектора ЗВО (п. 3.2); методи групування, деталізації оцінних індексів, структурного моделювання динамічних процесів – під час розробки системи показників моніторингу рівня ефективності державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО (п. 3.3).

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти України, аналітичні бази даних Міністерства освіти і науки України, Державної служби статистики України, інших органів державного та регіонального управління, положення сучасної економічної теорії, наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених-економістів, результати власних досліджень та розрахунків автора.

Наукова новизна результатів дослідження. Наукові результати, одержані автором, полягають у поглибленні теоретико-методичних положень та розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО України як цілісної системи заходів впливу центральних та місцевих органів виконавчої влади на структурні складові національної економіки, що охоплюють сферу дослідницької діяльності ЗВО з метою отримання значимих соціальних та економічних результатів для країни і суспільства.

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає у досягненні таких суттєвих результатів:

удосконалено:

- понятійно-категоріальний апарат дослідження в частині трактування поняття “дослідницький сектор закладів вищої освіти” як сукупності підрозділів ЗВО, що інтегровано забезпечують провадження наукової, науково-технічної, освітньої діяльності ЗВО за рахунок багатоканального фінансування в умовах формування інноваційної моделі економіки. Інноваційний розвиток дослідницького сектора ЗВО, на відміну від поширених підходів, включає як генерацію сучасних знань шляхом використання новітніх підходів, технологій, методик ведення дослідницької та інноваційної діяльності, з подальшою комерціалізацією результатів діяльності суб’єктами інноваційних екосистем, так і трансфер цих знань в освітній процес задля підготовки фахівців інноваційного типу, що дозволяє забезпечити соціально-економічний розвиток держави за рахунок створення і реалізації інноваційних товарів і послуг;

- систематизацію національних моделей державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО – форм організаційного, адміністративно-розпорядного впливу органів виконавчої влади на відносини, процеси та структурні елементи національної економіки, що відбуваються у сфері науково-дослідницької діяльності ЗВО, з метою їх упорядкування, збереження та оновлення – за сукупністю ознак інноваційної налаштованості, що на відміну від традиційних підходів, орієнтовано на системний синтез прогностичних станів вітчизняної моделі державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО, яка враховує тенденції рекомбінації характеру взаємодій економічних агентів, моделей їх дослідницької активності та взаємин у інноваційно насиченому середовищі інноваційних екосистем на засадах самоорганізації;

- методичні положення щодо інтегрального оцінювання результативності державного регулювання дослідницького сектора ЗВО на мезоекономічному рівні, що, на відміну від діючих підходів, дозволяють на основі обчислення інтегральних індексів здійснити його у розрізі компонент збалансованості, інтегративної та результуючої компонент, а також блоків показників (освітньо-професійної підготовки, кадрового забезпечення, фінансового забезпечення, соціально-економічний, інноваційний), й відповідно, запровадити на цій основі диференційовані заходи щодо подолання слабких місць територій з врахуванням потреб реалізації політики у сфері наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок, поширити

апробовані методичні підходи оцінювання на об'єкти інноваційної інфраструктури, якими виступають сучасні ЗВО;

– організаційно-економічні засади вдосконалення політики державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО в Україні, які на відміну від традиційних підходів, опираються на результати розроблення “стратегічного набору” методів непрямого варіативного регулювання перспективного розвитку та оцінювання стратегічної позиції державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО, ідентифікують масштаби його проблемного розвитку, що дозволяє здійснити перехід до практики підтримки конкретних інноваційних проектів на основі державного замовлення в рамках реалізації програмно-цільового підходу до бюджетного фінансування, поступово удосконалювати практику фінансування наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок у формі грантів, диверсифікувати ризики між сторонами контракту, сприяти розвитку державно-приватного партнерства у сфері формування інноваційної інфраструктури з гнучкою диференціацією форм для різних стадій виконання науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, забезпечити ефективне інформаційно-консультативне супроводження науково-дослідницької діяльності учасників усіх типів та різновидів інноваційних екосистем;

дістали подальшого розвитку:

– організаційне забезпечення реалізації стратегічних пріоритетів державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО в Україні за умов глобальної локалізації інноваційно-мережевої економіки, формування практичних засад становлення інноваційних екосистем, що дозволить сприяти їх розвитку з урахуванням тенденцій інтернаціоналізації дослідницької діяльності, децентралізації процесів її фінансового забезпечення на рівні регіональних кластерномережових структур, оновити формат сприяння та організаційно-інформативного супроводження органами виконавчої влади процесів модернізації у якості повноцінних учасників схем венчурного інвестування, ефективно комбінувати у своїй діяльності функції державного управління та державного регулювання дослідницького сектора ЗВО на міжкrajнному рівні, національному та регіональному рівнях економіки, а також рівні окремого ЗВО;

– напрями модернізації механізму державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО, які полягають у дерегулюванні форм прямого (адміністративного) впливу на відносини, процеси та організаційні структури, що складаються у рамках формування багаторівневої інноваційної екосистеми; орієнтуванні на діяльність зі створення гармонійних умов взаємовигідної “співконкурентної” взаємодії інноваційних продуктивних центрів бізнесу та науки, приведення методів державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО у відповідність до вимог нормативних актів, які діють у сфері інноваційного підприємництва; усуненні бюрократичних нашарувань у сфері управління інноваційними змінами умов функціонування дослідницького сектора ЗВО; в цілому забезпечують дотримання вимог спадкоємності, збереження елементів

цілісності інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО при переході до нових станів;

– методичне забезпечення та організаційна реалізація процесу моніторингу зовнішнього середовища дослідницького сектора ЗВО, який на відміну від існуючих підходів, всебічно враховує вимоги до визначення механізмів реалізації результатів аналізу середовища коригування стратегій, цілеспрямованого впливу на окремі елементи організації процесу державного регулювання інноваційного розвитку у ході зміни цілей функціонування дослідницького сектора ЗВО.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання запропонованих методичних положень та практичних рекомендації для вдосконалення організаційно-економічних засад державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО на рівні канонічних груп об'єктів стратегічного державного управління – сукупності засобів реалізації секторальної стратегії для дослідницького сектора ЗВО країни в цілому (макрорівень), функціональної стратегії для зони інноваційної діяльності дослідницького сектора ЗВО (мезорівень) і конкурентної стратегії інноваційної діяльності відокремленого структурного підрозділу (кафедри, іншої бази резидентури) ЗВО, який є суб'єктом інноваційних екосистем (мікрорівень). Пропозиції щодо вдосконалення організаційно-економічних засад державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО враховано у діяльності Інституту економіки промисловості АН України (довідка № 127/к-135 від 05.05.2017 р.). Методологію кількісного оцінювання чинників впливу органів місцевого самоврядування на рівень інноваційності науково-дослідної діяльності ЗВО державної та приватної форми власності використано у діяльності Головного управління статистики у Кіровоградській області (довідка № 10/4-400-15вн від 23.08.2017 р.). Основні положення дисертації запроваджено у освітній процес Центральноукраїнського національного технічного університету під час викладання навчальних дисциплін “Публічне адміністрування”, “Методологія і організація наукових досліджень”, “Адміністрування інноваційної діяльності”, “Державне та регіональне управління” (довідка № 31-15/2328 від 29.12.2017 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є завершеним, самостійно виконаним дослідженням, у якому викладено авторський підхід щодо підвищення ефективності державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО з метою отримання результатів діяльності світового рівня. Наукові результати, висновки та рекомендації, які виносяться на захист, одержані автором самостійно. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише ті ідеї та положення, що належать дисертанту.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертації доповідалися та обговорювалися на міжнародних науково-практичних конференціях: “Людина, бізнес, держава: реалії та перспективи соціально-економічного та інноваційного розвитку” (м. Кіровоград, 17 квітня 2014 р.); “Development strategy of science and education” (м. Намур, Бельгія, 30 березня

2017 р.), “Research: tendencies and prospects” (м. Мехіко, Мексика, 28 квітня 2017 р.), всеукраїнських науково-практичних конференціях: “Ефективні моделі управління в сучасних умовах: теорія і практика” (м. Кіровоград, 17 квітня 2015 р.), “Ефективні моделі управління в сучасних умовах: теорія і практика” (м. Кіровоград, 10-11 червня 2016 р.), регіональній науково-практичній конференції “Кіровоградщина – 2025: пріоритети і можливості розвитку” (м. Кропивницький, 7 червня 2017 р.).

Публікації. Основні результати дисертаційного дослідження опубліковані у 13 наукових працях обсягом 6,61 др. арк. (особисто автору належить 7 наукових праць обсягом 4,42 др. арк.), з них 3 – публікації у наукових фахових виданнях України, які включено до міжнародних наукометричних баз даних, 2 статті – у наукових фахових виданнях України, 2 статті – у наукових періодичних виданнях інших держав, які включено до міжнародних наукометричних баз даних, 6 – в інших виданнях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 241 сторінку (обсяг основного змісту роботи – 197 сторінок друкованого тексту), включає 50 таблиць, 64 рисунки, 4 додатки. Список використаних джерел налічує 375 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі “Теоретичні та методичні основи державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектору закладів вищої освіти” здійснено узагальнення теоретичних основ інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО, визначено класифікаційні ознаки існуючих форм та моделей державного регулювання дослідницького сектора ЗВО, класифіковано особливості державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО в умовах переходу до глобальної моделі постіндустріальної економіки знань з урахуванням міжнародного досвіду формування інноваційних екосистем.

Змістовний аналіз сутності інновацій засвідчив, що у сучасному розумінні їх слід розглядати як процес постійного інтерактивного оновлення, переформатування традиційної послідовності технологічних процесів, що полягає у заміні складових елементів діяльності з метою розв’язання суперечностей між бажаним та реальним станом об’єкту управління.

У роботі сформульовано трактування поняття “дослідницький сектор закладів вищої освіти” як сукупності підрозділів ЗВО (наукові відділи, кафедри тощо), що здійснюють та/або організовують наукову, науково-технічну, освітню та інноваційну діяльність, трансфер технологій і знань, мають за мету паралельне впровадження наукової та дослідницької компонент у процесі забезпечення якості вищої освіти, різнобічно враховують інтереси та запити стейкхолдерів, комерціалізують інноваційно-продуктову діяльність, приймають активну участь у формуванні інноваційних екосистем національного, регіонального, галузевого, секторального, технологічного, корпоративного рівнів.

Теоретичне узагальнення змісту поняття “інноваційний розвиток дослідницького сектора закладів вищої освіти” дозволило запропонувати визначення сутності державного регулювання як організаційного, адміністративно-розпорядного впливу на відносини, процеси та структурні елементи національної економіки, що охоплюють сферу науково-дослідної діяльності ЗВО під час їх упорядкування, збереження та інноваційного оновлення форм, здійснюється на основі владних повноважень держави, створює умови для тривалого та безпроблемного функціонування дослідницького сектора ЗВО задля отримання значущих соціальних та економічних результатів відповідно до потреб економіки і суспільства.

Встановлено, що державне регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО здійснюється універсальними методами впливу органів виконавчої влади на його об'єкт у формі прямого і непрямого впливу (рис. 1).

Обґрунтовано висновки про придатність використання адекватної моделі державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО в залежності від позиціонування органами виконавчої влади ступеня та міри участі у розвитку перспективних технологій, а також зацікавленості у їх поширенні у підприємницькому секторі національної економіки.

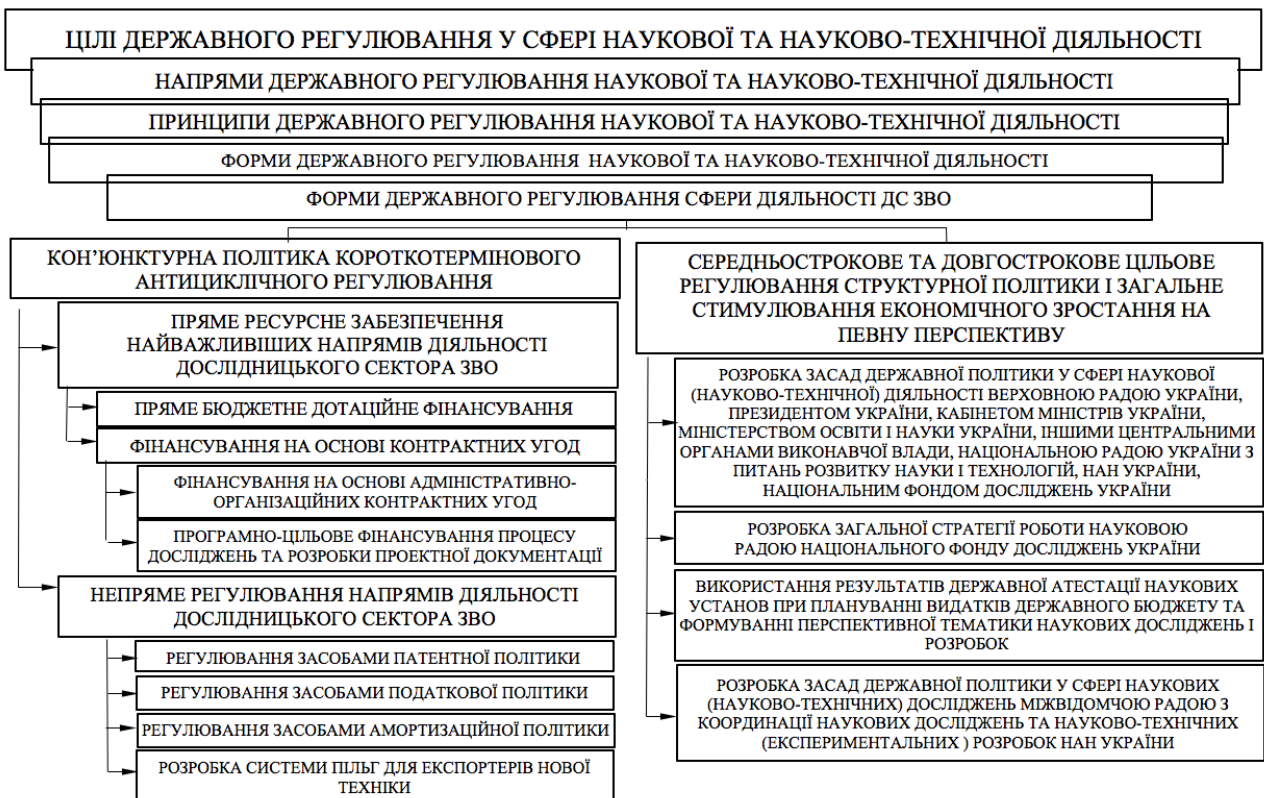

Рис. 1. Форми та засоби регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО у системі державного регулювання сфери наукової та науково-технічної діяльності

Джерело: розроблено автором

Аналіз міжнародного досвіду використання національних моделей регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО дозволив

констатувати, що напрямами їх реалізації в сучасних умовах є такі: забезпечення безумовного лідерства, реалізації цільових проектів, що охоплюють всі стадії науково-виробничого процесу; сприяння розвитку інноваційної інфраструктури, адаптації у діяльності дослідницького сектора ЗВО досягнень світового науково-технічного прогресу; забезпечення поширення інновацій, створення сприятливого середовища розвитку інноваційних екосистем на рівні національної економіки.

У другому розділі **“Стан та тенденції державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектору закладів вищої освіти”** здійснено компаративний аналіз регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО на міжнародному та макроекономічному рівнях, інтегральне оцінювання стану та тенденцій державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО та запропоновано диференційовані стратегії регуляторного впливу для підвищення ефективності державного регулювання дослідницького сектора ЗВО за групами регіонів.

Доведено, що сучасний стан та тенденції державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО в цілому визначаються особливостями управління специфічною для кожної країни комбінацією бізнесових, державних та власних інвестицій ЗВО у сферу науки.

Порівняння міжнародних індексів інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО за країнами дозволили зробити висновок, що його тенденції суттєво відрізняються у різних країнах, а для України характеризується незначним впливом на розвиток економіки. Констатовано, що впливові міжнародні рейтингові оцінювання свідчать про середній рівень результативності державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО України, характеризуючи її як державу-інноватора, що лише формується (табл. 1).

Таблиця 1

Міжнародні індекси результативності інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО України

Показник	Джерело	Значення	Рік
Глобальний індекс конкурентоспроможності	The Global Competitiveness Report	81 місце / 4,11 балів із 5,86	2017/2018
Глобальний інноваційний індекс	The Global Innovation Index	50 місце / 37,62 балів із 67,69	2017
Європейське інноваційне табло	European Innovation Scoreboard	28,9 балів з 164,6	2016
Індекс легкості ведення бізнесу	Doing Business 2016	76 місце / 65,75 балів із 86,55	2018

Джерело: складено автором за даними міжнародної статистики

В цілому стан функціонування дослідницького сектора ЗВО характеризується як такий, що має низький рівень суспільної корисності, його структурні елементи обмежені у можливостях реалізації інноваційного

потенціалу, що свідчить про неналежне виконання функцій з регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО.

Тенденції функціонування дослідницького сектора ЗВО протягом 2010-2016 рр. визначаються зменшенням кількості організацій сектору вищої освіти, які здійснювали наукові дослідження і розробки (на 25 одиниць у 2016 році порівняно з 2010 роком), низькою часткою витрат на виконання наукових досліджень і розробок сектору вищої освіти у загальному обсязі фінансування (6,3% у 2016 році), скороченням загальних витрат на вищу освіту на 2,26% від ВВП у 2016 році порівняно з 2010 роком (рис. 2).

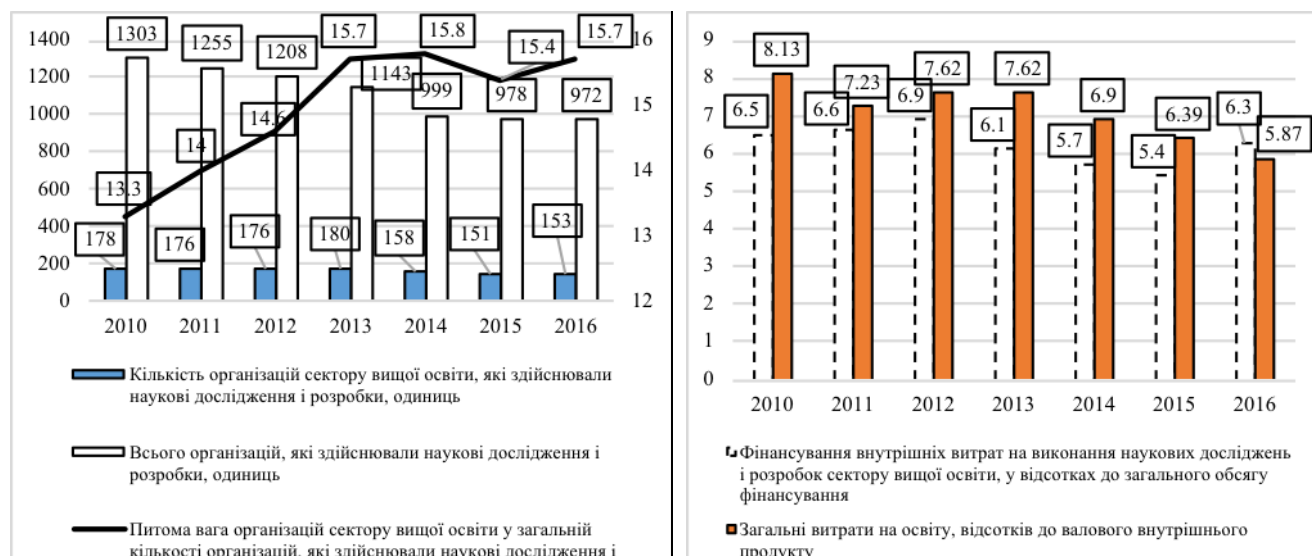

Рис. 2. Динаміка окремих показників функціонування дослідницького сектора ЗВО в Україні у 2010-2016 рр.

Джерело: складено та розраховано автором за даними Державної служби статистики України

У сфері підготовки наукових кадрів і кадрового забезпечення кількість аспірантів у ЗВО станом на кінець року зменшилася на 6569 осіб у 2016 році порівняно з 2010 роком, а загальна кількість дослідників, які здійснювали наукові дослідження і розробки, – на 9719 осіб за аналогічний період.

У 2016 році у секторі вищої освіти здійснювали наукові дослідження і розробки 17829 осіб (28,0% від загальної чисельності), з них 59,7% мали наукові ступені доктора наук та доктора філософії (кандидата наук), тоді як у 2010 році питома вага дослідників з науковими ступенями у секторі вищої освіти складала 37,1%.

Кількість цитованих матеріалів (h-індекс), згідно з Глобальним інноваційним індексом у 2013 році складала 17,46, тоді як у 2016 році 15,22.

У роботі здійснено інтегральне оцінювання рівня інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО на мезоекономічному рівні (рис. 3) у розрізі компонент (збалансованості, інтегративна, результуюча) і блоків показників (освітньо-професійного, кадрового, фінансового забезпечення, соціально-економічний, інноваційний).

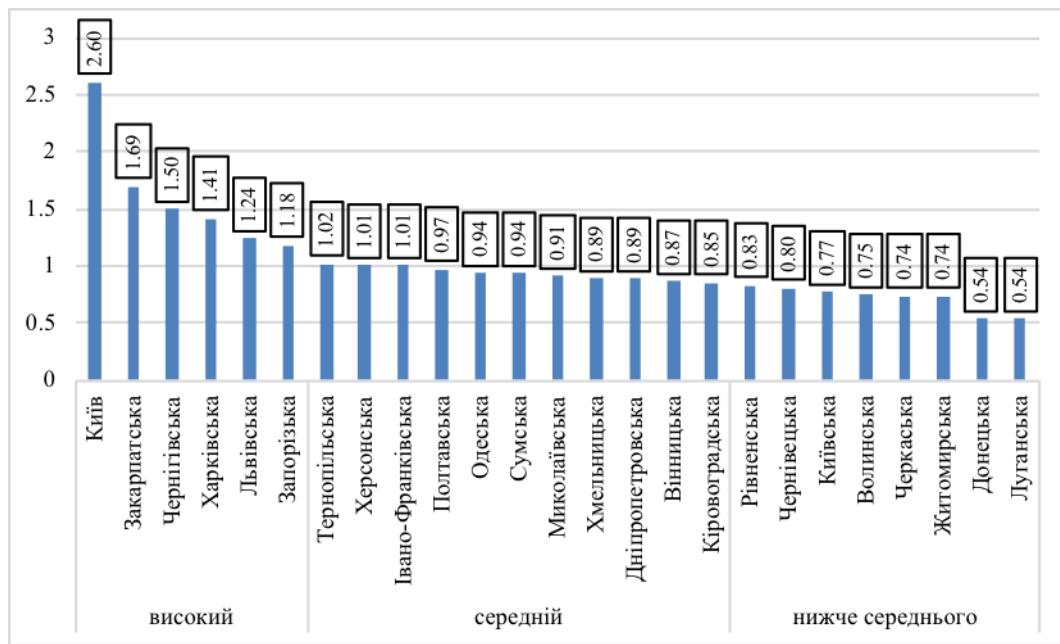

Рис. 3. Результати інтегрального оцінювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО України на мезорівні за 2016 р.

Джерело: розраховано автором за даними Державної служби статистики України

За результатами оцінювання запропоновано диференційовані стратегії державного регулювання з метою підвищення рівня ефективності інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО за групами регіонів:

1) з високим рівнем (м. Київ, Закарпатська, Чернігівська, Харківська, Львівська, Запорізька обл.) – стратегію “активного зростання”, активної міжнародної співпраці, участі ЗВО у масштабних інноваційних проектах, формування на базі ЗВО потужних дослідницьких центрів за умови підвищення збалансованості інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО;

2) з середнім рівнем (Тернопільська, Херсонська, Івано-Франківська, Полтавська, Одеська, Сумська, Миколаївська, Хмельницька, Дніпропетровська, Вінницька, Кіровоградська обл.) – стратегії “помірного зростання” за умови підвищення результативності інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО;

3) з рівнем нижче середнього (Рівненська, Чернівецька, Київська, Волинська, Черкаська, Житомирська, Донецька, Луганська обл.) – “антикризової стратегії” відновлення інфраструктури та належного фінансування ЗВО за умови підвищення інтегрованості (відповідності) темпів інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО та соціально-економічного розвитку території.

У третьому розділі “**Напрями підвищення ефективності державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектору закладів вищої освіти**” обґрунтовано стратегічні напрями державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО, розроблено організаційно-економічні засади вдосконалення його сучасного стану та систему показників моніторингу рівня ефективності державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО.

Стратегічні напрями державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО у роботі розглядаються під кутом зору ствердження його у ролі “креативного ядра” інноваційних екосистем – територіальних об’єднань господарських суб’єктів та інших стейкхолдерів, діяльність яких спрямована на колективні дії у сфері створення потоків знань, підтримку технологічного розвитку та комерціалізацію інновацій (рис. 4).

Рис. 4. Роль дослідницького сектора ЗВО у розвитку інноваційних екосистем

Джерело: розроблено автором

Обґрунтовані в роботі напрями державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО базуються на методологічних принципах концепції стратегічного управління і комплексно відображають чітке позиціонування дослідницького сектора ЗВО. Завдання, принципи та важелі механізму державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО наведено на рис. 5.

На відміну від практики екстраполяції на майбутнє поточних тенденцій розвитку дослідницького сектора ЗВО, у роботі розкрито послідовність етапів стратегічного управління, зміст яких визначається місією та цілями функціонування. Визначено особливості функціонування канонічних груп об’єктів стратегічного управління в умовах формування принципово нових взаємозв’язків між ключовими складниками інноваційних екосистем – дослідницького сектора ЗВО в цілому, інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО як стратегічної зони діяльності, стратегічної одиниці дослідницького сектора ЗВО – відокремленого підрозділу або кафедри (бази резидентури).

Модель стратегічної позиції державного регулювання, яка всебічно та комплексно характеризує фактичні передумови та можливості інноваційного розвитку стратегічної зони діяльності дослідницького сектора СЗВО, базується на результатах аналізу факторів впливу зовнішнього та внутрішнього середовища з метою встановлення особливостей та можливих напрямів розвитку на перспективу. У ході аналізу досліджено макросередовище

непрямого впливу на дослідницький сектор ЗВО України; мезосередовище безпосереднього впливу на інноваційний розвиток дослідницького сектора ЗВО; мікросередовище інноваційної діяльності стратегічної одиниці ЗВО. З цією метою виокремлено домінантні об'єкти регулювання, у їх складі – показники діяльності, які всебічно характеризують особливості та результати державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО.

Рис. 5. Організаційно-економічні засади механізму державного регулювання дослідницького сектора ЗВО в умовах формування інноваційних екосистем

Джерело: розроблено автором

Порівняння вітчизняного та закордонного досвіду стимулювання інновацій та інноваційної діяльності в системі функціонування дослідницького сектора ЗВО продемонструвало, що до переліку організаційно-економічних засад вдосконалення державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО необхідно віднести ті, які сприяють усуненню суттєвих недоліків: на відміну від практики підтримки інноваційної діяльності в цілому, як це спостерігається, підтримка у зарубіжних країнах спрямовується на конкретні інноваційні проекти; переважна частина інноваційних проектів фінансується не у формі грантів на здійснення наукових досліджень і розробок, а шляхом формування державного замовлення на здійснення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт для потреб держави; формування інноваційної інфраструктури здійснюється, як правило, у вигляді партнерства, при цьому перевага надається державно-приватному партнерству; значна увага приділяється забезпеченню комунікацій, обміну інформацією, наданню консультацій сторонам інноваційного процесу.

Підкреслено, що комплексна система показників, які засвідчують загальний рівень державної підтримки функціонування дослідницького сектора ЗВО, включає індикатори, які формуються на різних рівнях управління

(національна економіка – регіон – стратегічна одиниця дослідницького сектора ЗВО – окремий проект). Розроблено узагальнену систему показників вимірювання ефективності державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО, яку пропонується покласти в основу функціонування системи моніторингу, за наступними блоками показників: рівень автономії стратегічних одиниць дослідницького сектора ЗВО, які є суб'єктом інноваційних екосистем, у дослідницькій компоненті; рівень активності стратегічних одиниць дослідницького сектора ЗВО у питаннях інтеграції освіти і науки; стан та рівень справедливої конкуренції між стратегічними одиницями дослідницького сектора ЗВО, які є суб'єктом інноваційних екосистем; показники забезпечення тісноти зв'язку між ринком праці та стратегічними одиницями дослідницького сектора ЗВО, які є суб'єктом інноваційних екосистем; показники рівня інтеграції ЗВО, стратегічні одиниці дослідницького сектора яких є суб'єктом інноваційних екосистем, до вимог світового та європейського освітнього і наукового простору.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі наведено теоретичне узагальнення та вирішення актуального науково-прикладного завдання, що полягає у розробці теоретичних положень, методичних підходів та науково-практичних рекомендацій щодо вдосконалення організаційно-економічних засад державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора закладів вищої освіти України. За результатами дисертаційного дослідження зроблено такі висновки:

1. Регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО є ключовим напрямом діяльності органів державного управління, що має за мету підтримання високого рівня конкурентоспроможності національної економіки. Воно набуває ознак системної діяльності і функціонує як багаторівнева, ієрархічна, частково саморегульована сукупність взаємопов'язаних елементів, до складу яких входять суб'єкти та об'єкти, механізми та структури цілеспрямованого управління, етапи, що відображають послідовність реалізації управлінських функцій. У ході регулювання реалізуються можливості органів виконавчої влади коригувати напрям, швидкість реалізації і характер цільових орієнтирів розвитку об'єктів управління, відбувається оцінювання з точки зору відповідності потребам задоволення специфічних економічних інтересів сторін співпраці.

2. Вивчення особливостей державного регулювання дослідницького сектора ЗВО дозволило обґрунтувати висновки про ефективність використання конкретної форми прямого, непрямого або проміжного варіанту втручання держави у процеси інноваційного розвитку національної економіки, яка визначається суперпозицією ступеня та масштабу участі органів виконавчої влади у розвитку перспективних технологій, а також зацікавленістю щодо їх поширення у реальному секторі національної економіки. Конкретизовано мету державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО.

3. Здійснено аналіз основних різновидів національних форм і моделей державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО,

який дав змогу зробити висновок про існування суттєвих відмінностей між ними за ознаками позиціонування ролі органів виконавчої влади у питаннях бюджетної підтримки цільових проектів у сфері наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок; методів координації взаємодії різних секторів науки; рівня адміністрування процесів поширення інновацій, створення сприятливого середовища їх дифузії на комерційних засадах.

4. Встановлено, що поточний стан функціонування дослідницького сектора ЗВО в Україні свідчить про низький рівень його суспільної корисності, обмеження можливостей реалізації потенціалу розвитку, неналежне виконання функцій із забезпечення інноваційного розвитку реального сектора національної економіки. З врахуванням того, що кількісні характеристики наукової інфраструктури визнано фактором суттєвого впливу на стан об'єкту дослідження та креативними чинниками його неоптимального розвитку, комплексне інтегральне оцінювання рівня інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО на регіональному рівні дозволило обґрунтувати пропозиції щодо формування ієрархічного переліку заходів органів виконавчої влади щодо реалізації драйверів виправлення деформацій.

5. Запропоновані у роботі стратегічні напрями державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО, на відміну від довгострокового планування діяльності сектора як елементу державного управління, базуються на стратегічному позиціонуванні дослідницького сектора ЗВО, визначенні та чіткому розмежуванні трьох ієрархічних груп – дослідницького сектора як відкритої комплексної системи; стратегічної зони діяльності дослідницького сектора ЗВО, як сегменту в межах функціонування цілісного об'єкта; стратегічної одиниці – центра відповідальності ЗВО, який має перспективи довгострокового розвитку – з виділенням ключових принципів державного регулювання. Стратегічні напрями розроблено у вигляді набору інноваційних стратегій розвитку дослідницького сектора ЗВО, що стало результатом проведеної сегментації об'єктів стратегічного аналізу державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО з використанням методів PEST, SWOT, SNW-аналізу; визначення переліку стейкхолдерів стратегічної зони діяльності дослідницького сектора ЗВО; розробки стратегії інноваційного розвитку стратегічної одиниці дослідницького сектора ЗВО з метою максимальної реалізації потенціалу компонентів дослідницько-інноваційної компетентності.

6. Встановлено, що адекватним сучасному стану та вимогам розвитку дослідницького сектора ЗВО в Україні є набір засобів модернізації державного стимулювання інноваційної діяльності, що включає до свого переліку: організаційні та фінансові важелі залучення провідних вчених-викладачів з досвідом наукової співпраці з провідними університетами світу; управління ЗВО із залученням стейкхолдерів; забезпечення академічної та фінансової автономії державних ЗВО; регулярну діагностику ринку праці на предмет раціонального використання коштів бюджету на фінансування ЗВО; забезпечення конкуренції на ринку інноваційних послуг на основі оцінювання

якості освітньої діяльності; сприяння інтеграції університетів та наукових установ; підвищення соціального статусу науково-педагогічних та наукових працівників, що займаються інноваційною діяльністю; концентрацію бюджетних ресурсів держави у провідних університетських центрах у поєднанні з фінансуванням провідних регіональних та галузевих ЗВО; заохочення приватного інвестування у сферу вищої освіти та наукових досліджень.

7. Реалізовано практичний підхід до формування наскрізної системи показників, які покладаються в основу стратегічного моніторингу рівня ефективності державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО, що здійснюється з дотриманням переліку базових принципів, охоплює бюджетний, соціальний, комерційний, науково-технічний, безпековий ефекти, гнучко враховує можливості потенційного реформування методів та засобів державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО, чітко відображає логічний зв'язок між метою, завданням, принципами, змістом реформування та показниками моніторингу.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України, які включено до міжнародних наукометричних баз даних

1. Хайдура Х.М. Вимірювання внеску інноваційного університету до сучасної економіки [Електронний ресурс] / Х.М. Хайдура // Ефективна економіка. – 2016. – №8. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?p=8&y=2016> (включено до Index Copernicus (Польща) (0,78 друк. арк.).

2. Haidoura H.M. Regulation mechanism of innovative development of research sector of the higher education system in Ukraine / H.M. Haidoura // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки: [зб. наук. пр.]. – Кропивницький: КНТУ, 2016. – Вип. 30. – С. 274-286 (включено до Ulrich's Periodicals Directory (США), ResearchBib (Academic Resource Index) (Японія), Central and Eastern European Online Library (CEEOL) (ФРН)) (1,02 друк. арк.).

3. Хайдура Х.М. Перспективи використання азійського досвіду державного регулювання дослідницької діяльності закладів вищої освіти в Україні / Х.М. Хайдура // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство: [наук.-практ. журн.]. – Ужгород : ДВНЗ “Ужгородський національний університет”, 2017. – Вип. 12, Ч. 2. – С. 139-144 (включено до Index Copernicus (Польща)) (0,63 друк. арк.).

Статті у наукових фахових виданнях України

4. Хайдура Х.М. Методичні засади вимірювання внеску інноваційно активного університету в сучасну економіку (досвід міжнародних порівнянь) / Х.М. Хайдура // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб. наук. пр.]. – Запоріжжя: ЗДІА, 2017. – Вип. 2-1 (08). – С. 74-80 (0,68 друк. арк.).

5. Хайдура Х.М. Методичні засади квантифікації внеску сучасного університету в економіку знань (досвід Великої Британії) / Х.М. Хайдура // Проблеми системного підходу в економіці : [зб. наук. пр.]. – 2017. – Вип. 2 (58). – С. 52-60 (0,87 друк. арк.).

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав

6. Haidoura H.M. Theory and practice of the financial regulation relevant to innovative development of high school / O.M. Levchenko, H.M. Haidoura // International Journal of Management (Індія). – 2015. – Vol. 6. – Issue 10. – P. 1-8. – Режим доступу: http://www.iaeme.com/MasterAdmin/UploadFolder/IJM_06_10_001/IJM_06_10_001.pdf (включено до Index Copernicus (Польща), Google Scholar (США), Mendeley (Нідерланди)) (заг. обсяг 0,60 друк. арк., особисто автору належить 0,4 друк. арк.). *Особистий внесок автора: розроблено напрями вдосконалення фінансового забезпечення розвитку вищої освіти.*

7. Хайдура Х.М. Современные тенденции экономического регулирования инновационного развития системы высшего образования / А.Н. Левченко, Х.М. Хайдура // Administrarea Publica. Revista metodico-stiintifica trimestriala. – Chisinau, 2015. – № 4(88). – P. 70-74 (включено до DOAJ (Швеція)) (заг. обсяг 0,30 друк. арк., особисто автору належить 0,15 друк. арк.). *Особистий внесок автора: здійснено аналіз ключових тенденцій інноваційного розвитку вищої освіти.*

Публікації в інших виданнях

8. Хайдура Х.М. Комплексное оценивание уровня и эффективности функционирования системы негосударственного высшего образования / Х.М. Хайдура // Людина, бізнес, держава: реалії та перспективи соціально-економічного та інноваційного розвитку: збірник доповідей учасників Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кіровоград, 17 квітня 2014 р.). – Кіровоград: “КОД”, 2014. – С. 210-212 (0,21 друк. арк.).

9. Haidoura H.M. The global tendencies of higher education development and strategic principles of the modern university / O.M. Levchenko, H.M. Haidoura // Ефективні моделі управління в сучасних умовах: теорія і практика: збірник доповідей учасників Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Кіровоград, 17 квітня 2015 р.). – Кіровоград, “Ексклюзив-Систем”, 2015. – С.82-84 (заг. обсяг 0,17 друк. арк., особисто автору належить 0,09 друк. арк.). *Особистий внесок автора: розроблено стратегічні засади діяльності ЗВО на основі аналізу сучасних тенденцій розвитку вищої освіти.*

10. Haidoura H.M. The effects of key factors on parent's decision in choosing a private school and their impact on student's enrolment / O.M. Levchenko, H.M. Haidoura // Ефективні моделі управління в сучасних умовах: теорія і практика: збірник тез доповідей учасників Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кіровоград, 10-11 червня 2016 р.). – Кіровоград: “Ексклюзив-Систем”, 2016. – С. 32-35 (заг. обсяг 0,28 друк. арк., особисто автору належить 0,16 друк. арк.). *Особистий внесок автора: досліджено вплив факторів на вибір ЗВО в умовах посилення конкуренції в системі вищої освіти.*

11. Хайдура Х.М. Інноваційний розвиток дослідницького сектору навчального закладу системи вищої освіти України / О.М. Левченко, Х.М. Хайдура // Development strategy of science and education: collection of scientific articles (Namur, 30, March, 2017). – Namur, Belgique, 2017. – Р. 45-49 (заг. обсяг 0,41 друк. арк., особисто автору належить 0,23 друк. арк.). *Особистий внесок автора: розроблено пропозиції щодо вдосконалення державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО.*

12. Хайдура Х.М. Методи оцінювання вагомості внеску інноваційно активних університетів у розвиток економіки знань (міжнародний досвід) / О.М. Левченко, Х.М. Хайдура // Research: tendencies and prospects: collection of scientific articles (Mexico City, 28, April, 2017). – Mexico City, Mexico, 2017. – Р. 28-31 (заг. обсяг 0,43 друк. арк., особисто автору належить 0,25 друк. арк.). *Особистий внесок автора: здійснено компаративний аналіз інноваційного розвитку дослідницького сектора ЗВО в контексті міжнародних порівнянь.*

13. Хайдура Х.М. Внесок інноваційного університету до регіональної економіки / Х.М. Хайдура // “Кіровоградщина – 2025: Пріоритети і можливості розвитку”: збірник тез доповідей наук.-практ. конф. (м. Кропивницький, 7 червня 2017 р.). – Кропивницький : “Ексклюзив-Систем”, 2017. – С. 85-88 (0,23 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Хайдура Х.М. Державне регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора закладів вищої освіти України. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. – Центральноукраїнський національний технічний університет МОН України, Кропивницький, 2018.

Дисертацію присвячено науково-теоретичному обґрунтуванню методичних основ і практичних рекомендацій щодо вдосконалення державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора закладів вищої освіти України. У роботі розкрито теоретичний базис державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора закладів вищої освіти в Україні. Визначено особливості використання та фактори вибору форм і моделей регулювання органами виконавчої влади інноваційного розвитку дослідницького сектора закладів вищої освіти. Проведено компаративний аналіз результативності державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора закладів вищої освіти в контексті міжнародних порівнянь. Здійснено оцінювання інтегрального показника інноваційного розвитку дослідницького сектора закладів вищої освіти України на мезоекономічному рівні.

У дисертації запропоновано стратегічні напрями державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора закладів вищої освіти в Україні. Автором розроблено методичні підходи щодо вдосконалення механізму державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектора системи закладів вищої освіти в Україні. В роботі обґрунтовано систему

показників та послідовність здійснення процедур моніторингу результативності державного регулювання інноваційного розвитку дослідницького сектору в умовах інтеграційних процесів у сфері вищої освіти.

Ключові слова: інноваційний розвиток, державне регулювання, заклад вищої освіти, дослідницький сектор, стратегія, механізм.

АННОТАЦИЯ

Хайдура Х.М. Государственное регулирование инновационного развития исследовательского сектора высших учебных заведений Украины. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.03 – экономика и управление национальным хозяйством. – Центральноукраинский национальный технический университет МОН Украины, Кропивницкий, 2018.

Диссертация посвящена научно-теоретическому обоснованию методических основ и практических рекомендаций по совершенствованию государственного регулирования инновационного развития исследовательского сектора высших учебных заведений Украины. В работе раскрыт теоретический базис государственного регулирования инновационного развития исследовательского сектора высших учебных заведений в Украине. Определены особенности использования и факторы выбора форм и моделей регулирования органами исполнительной власти инновационного развития исследовательского сектора высших учебных заведений. Проведен компаративный анализ результативности государственного регулирования инновационного развития исследовательского сектора заведений высшего образования в контексте международных сравнений. В работе проведено интегральную оценку уровня инновационного развития исследовательского сектора высших учебных заведений в разрезе компонент (компонента сбалансированности, интегративная компонента, результирующая компонента) и блоков показателей (образовательно-профессиональной подготовки, кадрового обеспечения, финансового обеспечения, социально-экономический, инновационный). По результатам оценки предложено дифференцированные стратегии государственного регулирования, направленные на повышения уровня эффективности регулирования инновационного развития исследовательского сектора высших учебных заведений по группам регионов.

В диссертации предложены стратегические направления государственного регулирования инновационного развития исследовательского сектора высших учебных заведений в Украине. Автором разработаны методические подходы по совершенствованию механизма государственного регулирования инновационного развития исследовательского сектора системы высших учебных заведений в Украине. Определены направления и механизмы расширения сфер деятельности, включающие использование методов и средств коммерциализации научно-технических разработок, механизмов взаимодействия с предприятиями, институционального и инфраструктурного развития деятельности, механизмы взаимодействия с академическим сектором науки, формирования и наращивания кадрового потенциала исследовательского подразделения, развитие материально-технической и лабораторной, нормативно-правовой баз деятельности и фандрайзинга. В

работе обоснована система показателей и последовательность осуществления мониторинга результативности государственного регулирования инновационного развития исследовательского сектора в условиях интеграционных процессов в сфере высшего образования.

Ключевые слова: инновационное развитие, государственное регулирование, учреждение высшего образования, исследовательский сектор, стратегия, механизм.

ANNOTATION

Haidoura H.M. State regulation of innovative development of the research sector of higher education institutions of Ukraine. – Manuscript.

Thesis for obtaining of Candidate of Economic Sciences Degree on specialty 08.00.03 – Economics and Management of National Economy. – Central Ukrainian National Technical University Ministry of Education and Science of Ukraine, Kropyvnytskyi, 2018.

The thesis is devoted to the scientific and theoretical substantiation of the methodical bases and practical recommendations for improving the state regulation of innovative development of the research sector of higher education institutions of Ukraine. The theoretical basis of state regulation of innovative development of the research sector of higher education institutions in Ukraine is disclosed. The features of the using and factors of the forms' choice and models of regulation by the executive bodies of innovative development of their search sector of higher education institutions are determined. The comparative analysis of the effectiveness of state regulation of innovative development of the research sector of higher education institutions in the context of international comparisons has been carried out. The integral indicator of innovative development of the research sector of higher education institutions of Ukraine at the mesoeconomic level is conducted.

In the thesis the strategic directions of state regulation of innovative development of the research sector of higher education institutions in Ukraine is proposed. The methodical approaches for improving the mechanism of state regulation of innovative development of the research sector of higher education institutions in Ukraine are developed by author. In the research the system of indicators and the sequence of implementation of the procedures of monitoring the effectiveness of state regulation of innovative development of the research sector in the conditions of integration processes in the field of higher education is substantiated.

Keywords: innovative development, state regulation, higher education institutions, research sector, strategy, mechanism.